

Algemeen en Kabinetsaangelegenheden.

1. Vaste Kamercommissie en Staten-Generaal

In deze verslagperiode vond geen bijeenkomst met de Vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten plaats.

Drs. A.D.W. Tilanus, opvolger van de heer Mellema in de Vaste Commissie, bracht op 13 november 1968 een oriënterend bezoek aan de Dienst.

Er werd één vanwege de Kamercommissie in behandeling gegeven verzoekschrift afgedaan.

Bij de behandeling van de begroting voor 1969 kwam de B.V.D. in de Tweede Kamer achtereenvolgens ter sprake in de vergadering van de Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken van 17 oktober 1968 en in de vergaderingen van de Kamer van 12 november, 11 en 12 december 1968. Het Hoofd van de Dienst en het Hoofd Kabinet waren hierbij aanwezig. De motie van de heer Wiebenga c.s. betreffende het lidmaatschap van de P.S.P. als factor bij benoeming of bevordering in overheidsdienst, werd op 12 november 1968 ingetrokken. De stemming over een andere motie van dezelfde afgevaardigden betreffende het lidmaatschap van een politieke partij als factor bij benoeming of bevordering in overheidsdienst, werd op verzoek van de indieners op 12 december 1968 aangehouden tot een nader te bepalen datum. De door de heer Franssen c.s. ingediende motie betreffende het agn. Ambtenarenverbod, werd op dezelfde datum ingetrokken.

Bij de begrotingsbehandeling in de Eerste Kamer op 18 maart 1969 is de B.V.D. niet ter sprake gekomen.

Van advies werd gediend voor beantwoording van aan de Regering gestelde vragen van de leden der Tweede Kamer, de heer Vonhoff (betreffende de grensbewakingstaak van de Koninklijke Marechaussee) en de heer Nederhorst (inzake de wederinstelling van de wederzijdse visumverplichting door Nederland en Zuidslavië)

2. Veiligheidsonderzoeken, artikel 97b ARAR

Ter realisering van de toezegging van de Minister dd. 11 december 1968 in de Tweede Kamer gedaan, dat de materie van het veiligheidsonderzoek, de verveermogelijkheid voor sollicitanten, de aanwijzing van vertrouwensfuncties en de bepaling van het standpunt der regering ten aanzien van de al of niet handhaving van art. 97b ARAR voor het einde van het lopende parlementaire jaar zullen zijn geregeld, wordt nauw samengewerkt met de Directie Overheidspersoneelsbeleid van het departement, en steun verleend aan het werk van de Commissie Bos.

In verband met de korte tijd die ter beschikking staat zal de Commissie Bos binnenkort in een interim-rapport het van haar verwachte advies uitbrengen over art. 97b ARAR.

De door de Dienst in samenwerking met OFP/AJZ ontworpen ministeriële beschikking ter regeling van het veiligheidsonderzoek, waarin ook opgenomen de sgn. verweerprocedure verkreeg, na enige ondergeschikte wijzigingen, de goedkeuring van vertegenwoordigers van de Ministeries van Justitie en van Defensie. Het ontwerp werd door de Directie O.P. gezonden naar de Adviescommissie Arbeidsvoorwaarden Overheidspersoneel en ter kennis gebracht van de Commissie Bos.

Er wordt naar gestreefd bedoelde ontwerp-beschikking zo spoedig mogelijk met een nota van toelichting gereed te hebben voor de behandeling in de Ministerraad. Als het interim-rapport van de Commissie over art. 97b ter beschikking staat sal, nadat de Minister zijn standpunt hierover sal hebben bepaald, getracht worden met speed een beslissing ten principale hierover van de Ministerraad te verkrijgen.

Bij de voorbereiding van de gehele hierboven vermelde materie, waarbij de Dienst uit hoofde van zijn taak ten nauwste betrokken is, wordt zoveel mogelijk adviserend, coördinerend en stimulerend opgetreden.

3. Commissie Heroriëntering Overheidsveerlichting

Op verzoek van de voormitter Mr. Biesheuvel, gaf het Hoofd van de Dienst in de bijeenkomst van deze commissie dd. 8 november 1968, een uiteenzetting betreffende de organisatie van de beveiliging h.t.l., de rubricering van documenten en de strafrechtelijke bescherming van overheidsgeheimen.

4. Vergaderingen met de Procureur-Generaal

Het Hoofd van de Dienst woende twee in deze verslagperiode gehouden bijeenkomsten bij. Naast de gebruikelijke informatie over de extremistische groeperingen, gaf hij een uiteenzetting over een recent in België bij de NAVO aan het licht gekomen spionagegeval en over de affaire van de gedefecteerde Chinese Zaakgelastigde Liao Ho-shu.

5. Juridische zaken

De Dienst werd betrokken bij het (inter)departementaal juridisch overleg betreffende:

- de in het kader van art. 24 van de Wet B.B.B.G. tegen veiligheidsverdachten te nemen maatregelen;
- de artikelen 97b en 99 van het ARAR;
- de wetsontwerpen betreffende het telefoongheim en het af-luisteren;
- de ombudsman;
- de beveiliging van de Europese Gemeenschappen.

6. Public relations

De in het vorige Panorama reeds aangekondigde televisieuitzending betreffende de B.V.D. vond plaats in het NTS-program-

na "Inburgeren" van 20 november 1968. Het Hoofd van de Dienst en het Hoofd Kabinet verschenen op de beeldbuis en werden beiden geïnterviewd door Drs. , de samensteller van het programma. Naar aanleiding van de uitzending werden diverse positieve en waarderende reacties ontvangen.

Wat de relaties met de pers betreft kon in deze verslagperiode worden geconstateerd dat diverse malen door journalisten prijs werd gesteld op het oordeel van de Dienst ten aanzien van "onthullingen" van allerlei aard die men overwoeg te publiceren.

Hierdoor werd de gelegenheid verkregen sensationeel geschrijf dat hetsij het inlichtingen- en beveiligingswerk in het algemeen, hetsij het werk van de B.V.D. in het bijzonder geen goed zou doen, te voorkomen.

In dit verband wordt melding gemaakt van een op verzoek van betrokkene plaatsgevoonden gesprek met een journalist van "Vrij Nederland" tot wie de bekende Ir. J.T. Wilman zich met zijn (eveneens bekende) klachten over de B.V.D. had gevend. Uit de daarop volgende publicatie, waarin het geval-Wilman uitvoerig werd behandeld, bleek dat rekening was gehouden met het door de B.V.D. verstrekte commentaar en dat men ervan had afgezien dit geval aan te grijpen voor het spuien van allerhande denigrerende opmerkingen aan het adres van de Dienst, dit in afwijking van de gewoonte van dit weekblad.

7. Benelux-samenwerking

De Bijzondere Commissie voor het Personenverkeer kwam in deze verslagperiode tweemaal bijeen, namelijk op 24 en 25 oktober 1968 in Den Haag en op 16 en 17 januari 1969 in Luxemburg. De Subcommissie ad hoc van de Bijzondere Commissie vergaderde in deze periode achtmaal. Aan deze bijeenkomsten werd steeds door de juridisch adviseur van de Dienst deelgenomen.

Van de door de Bijzondere Commissie en Subcommissie ad hoc behandelde onderwerpen waarbij de Dienst betrokken was, werden hier genoemd:

- voorgestelde visumafschaffingsvereenkomsten met diverse landen, w.o. Zuidalavië en Roemenië;
- het beleid t.a.v. de toelating van revolutionaire jongeren;
- vereenvoudiging van grensformaliteiten;
- de overgave en overname van ongewenste vreemdelingen aan de grenzen;
- de wederinstelling van de personencontrole aan de Benelux-binnengrenzen in bijzondere omstandigheden;
- wijzigingen in de voorwaarden van binnenkomst van vreemdelingen en in de procedure bij de afgifte van visa, en
- de gevolgen van het vrije verkeer van werknemers binnen de EEG in verband met nieuwe EEG-regelingen tere sake.

De Subcommissie voor de Samenwerking tussen de Veiligheidsdiensten kwam in de verslagperiode driemaal (informeel) bijeen, namelijk op 4 oktober 1968 in Brussel, op 13 december 1968 in Luxemburg en op 14 februari 1969 in Den Haag. Aan deze bijeenkomsten werd deelgenomen door het Hoofd van de Dienst, lid van de Subcommissie.

Met probleem van de beveiliging van de Instellingen van de Europese Gemeenschappen werd in de verslagperiode, e.a. door de verdwijning van een ambtenaar van EURATOM naar Oost-Duitsland, bijzonder actueel. De nauw samenwerkende Benelux-veiligheidsdiensten zijn terzake diligent maar worden steeds weer geconfronteerd met belemmeringen voortvloeiende uit het supranationale karakter van de Europese Instellingen.

De noodzaak de interne beveiliging van de Gemeenschappen te verbeteren - zoals reeds jarenlang door de veiligheidsdiensten voorgestaan - wordt door de Europese Commissie wel meer en meer ingezien, maar het blijkt dat voor de effectuering daarvan nog talrijke hindernissen zullen moeten worden genomen.

PANORAMA periode 1.10.1968 tot 1.4.1969.

Verhouding met andere Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten.

De samenwerking met de verschillende buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten had een normaal verloop. De wederzijdse verhoudingen zijn goed, de contacten waren al naar behoefte meer of minder frequent. Het contact is het meest intensief met de diensten van de landen, die deel uitmaken van de NATO. Het berichtenverkeer met de diensten bleef op hetzelfde peil. Studiemateriaal werd in ruime mate ontvangen.

De samenwerking van de Europese veiligheidsdiensten met betrekking tot jeugd- en studentenacties werd op dezelfde voet voortgezet.

VERENIGDE STATEN

Inlichtingendienst (C.I.A.)

De relatie met deze dienst werd wederom gekenmerkt door een intensieve uitwisseling van inlichtingen. In verband met de zaak van de overgelopen Rood-Chinese zaakgelastigde Liao Ho-Shu bracht een tweetal ambtenaren van de afdeling C. een bezoek aan de Verenigde Staten. Twee C.I.A.-medewerkers bezochten de B.V.D.. Besprekingen werd gevoerd over de psychologische aanpak van het inlichtingenwerk.

Veiligheidsdienst (F.B.I.)

De nauwe samenwerking met deze dienst duurde voort. Het Hoofd Kabinet bracht een bezoek aan de F.B.I.-vestiging te Bad Godesberg in verband met enkele juridische aspecten ten aanzien van vreemdelingen.

Veiligheidsdienst Amerikaanse Luchtmacht (O.S.I.)

Als resultaat van het overleg in de vorige verslagperiode gepleegd, werden enkele besprekingen in Den Haag gehouden aan één waaraan ook de Luchtmacht Inlichtingen Dienst deelnam.

Tijdens een bezoek aan Europa bracht het Hoofd van het O.S.I. een bezoek aan de B.V.D..

ENGELAND

Inlichtingendienst (M.I. 6)

Het Hoofd van de afdeling Contraspionage bracht een bezoek aan de B.V.D..

Veiligheidsdienst (M.I. 5)

H.BVD bracht een bezoek aan deze dienst, waarbij onder meer personeelsproblematiek werd aangeroerd. De samenwerking met deze dienst is waardevol en geschiedt op efficiënte wijze, onder meer dank zij het rechtstreekse telexverkeer.

BELGIE

Veiligheid van de Staat.

Het Hoofd van deze Dienst werd gepensionneerd en een opvolger werd tot nu toe niet aangewezen.

FRANKRIJK

Zowel ten aanzien van de D.S.T. (Veiligheidsdienst), de S.D.E.C.E. (Inlichtingendienst) als de Renseignements Généraux (Contra-subversie) kan gemeld worden dat de samenwerking goed blijft verlopen.

PH.BVD bracht samen met de Hoofden van de afdelingen B. en C., op uitnodiging, een bezoek aan de S.D.E.C.E.

DUITSLAND

De samenwerking met het B.f.V. (Veiligheidsdienst) blijft even intensief als altijd en bracht verschillende bezoeken over en weer met zich mede.

Hoewel de verhouding tot de B.N.D. (Inlichtingendienst) goed valt te noemen, is de samenwerking met deze dienst minder diepgaand. Het is nog te vroeg om te zeggen wat de commando-wisseling - de Generaal Gehlen werd opgevolgd door de Generaal - voor effect zal hebben. De voorlopige indruk is dat bij de B.N.D. een strakker bewind wordt gevoerd, en de dynamiek van de dienst groter is geworden.

ZWEDEN

Een bezoek van H.BVD aan de Zweedse Veiligheidsdienst resulteerde in belangwekkende discussies over vragen van algemeen beleid.

JAPAN

In overleg met het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd besloten van tijd tot tijd met de Japanse Dienst gegevens uit te wisselen. De betrokken Dienst had hierop al vele malen aangedrongen, hetgeen door het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken werd ondersteund.

Onlangs werd een begin gemaakt met een bescheiden uitwisseling van gegevens.

Over de samenwerking met de overige buitenlandse Diensten is niets belangrijks te vermelden.

Hetzelfde geldt voor de samenwerking met de B.I.D., de M.I.D., de M.A.R.I.D. en de L.U.I.D.

PANORAMA VAN WERKZAAMHEDEN VAN AFDELING B VAN DE BVD
(1-10-1968 t/m 31-3-1969).

Internationaal communisme

In deze verslagperiode is bijzondere aandacht geschonken aan de ontwikkelingen binnen het Sowjet-blok, o.a. in verband met de toenemende druk op Tsjecho-Slowakije en de pogingen van Moskou de satellietlanden tot een grotere eenheid te dwingen. De reacties van de Westerse CP-en op deze ontwikkelingen zijn uiteraard nauwkeurig geobserveerd, mede in de context van de voorbereiding van de internationale communistische conferentie, die door allerlei strubbelingen weer tot juni 1969 moest worden uitgesteld.

Het 9e Congres van de CP-China, waarmee de culturele revolutie voorlepig schijnt te zijn afgesloten, heeft opnieuw de aandacht gevestigd op de situatie in China.

Over deze ontwikkelingen is op de gebruikelijke wijze gerapporteerd.

De Communistische Partij van Nederland

De CPN heeft niet deelgenomen aan de in Boedapest gehouden voorbereidende vergaderingen voor de komende internationale conferentie. Voor deze conferentie, die op 5 juni a.s. te Moskou zal beginnen, heeft de CPN reeds een uitnodiging ontvangen. Zij stelt zich tot nu toe wat neutraal en afzijdig daar tegenover op en heeft nog geen officiële beslissing over het deelnemen aan deze conferentie genomen.

In verband met het verenstaande is veel aandacht geschonken aan publicaties in "De Waarheid" en uitspraken van partijbestuurders over de houding van de CPN t.o.v. de internationale communistische beweging. Dit geldt met name de artikelenreeks "Gedachtenwereld in beweging" (verschenen in "De Waarheid" tussen 29-11 en 28-12-1968), het manifest dat de CPN i.v.m. haar vijftigjarig bestaan verspreid heeft, en het in het kaderorgaan "Politiek & Cultuur" van maart j.l. gepubliceerde "Witboek". In dit laatste worden "de opvattingen van de CPN over internationale discussies en internationale conferenties" weergegeven, aan de hand van partijresoluties welke sinds 1963 werden opgesteld en van brieven die zij in deze periode heeft verzonden aan de Russische, Franse en Hongaarse partijleiders.

Bij dit alles valt het op dat de CPN - met handhaving van haar ernstige kritiek op het revisionisme van Chroestjow - zich milder opstelt tegenover de huidige Russische partijleiders en de eerder in de geciteerde partijresoluties aan hun adres geuite kritiek nu heeft veggelaten. (Over deze ontwikkeling werd op 18 maart onder de titel "De CPN mengt zich in de internationaal communistische discussies" gerapporteerd.)

Bij de bestudering van de binnenlandse "eenheidspolitiek" der CPN zijn enkele aspecten opgevallen, die er op kunnen wijzen dat de CPN haar nu reeds geruime tijd gevolgde koers van streven naar eenheid met socialistische organisaties (PvdA, NVV, PSP) wat

gaat verleggen naar het zoeken van contact met individuele leden dezer organisaties (b.v. bij de in november gehouden loon- en anti-NAVO-demonstratie, bij de herdenking van de februaristaking en recent bij de voorbereiding van de 1 Mei-viering).

Het is niet mogelijk dat de CPN hiertoe is overgegaan en zich bij de volgend jaar te houden verkiezingen te kunnen presenteren als een progressieve en radicale partij, die zich duidelijk wil onderscheiden van de overige politieke partijen. Een meer radicaal wordende opstelling bij de acties in de bedrijven (vanwege haar aanhang alleen tot uiting komend in Amsterdam) onderstreept eveneens dit streven van de CPN.

De communistische activiteit onder de in ons land werkende buitenlandse gastarbeiders, met name onder de Spanjaarden en Grieken bleef ook in deze verlagperiode de aandacht vragen. Over een met steun van de CPN door de Spaanse communisten georganiseerde demonstratie tegen de afkondiging van de noodtoestand in Spanje, die op 15 februari in Amsterdam werd gehouden, werd afzonderlijk gerapporteerd.

Communistische frontorganisaties

De bestudering van de communistische "hulperorganisaties" in ons land vond regelmatig voortgang. Daar, als gevolg van de autonome koers der CPN, de relaties met de corresponderende internationale frontorganisaties nog slechts een formele betekenis hebben, worden de nationale organisaties nauwelijks meer bij de algemene communistische activiteit betrokken. De laauheid welke zich bij vele CPN-leden manifesteert, beheerst in feite eveneens de hulperorganisaties.

Een uitsending hierop vormt de vriendschapsvereniging "Nederland-USSR" en het daarmede verbonden reisbureau "Vernu". Na de door de partij t.a.v. deze organisaties genomen maatregelen, die er toe leidden dat de leiders daarvan ofwel als partijlid werden geroyeerd ofwel uit eigen beweging de banden met de CPN verbraken, ging er lange tijd weinig of geen activiteit van deze dissidente groepen uit. Sinds december vorig jaar is deze periode van in-activiteit echter ten einde en is men weer doende met ledenwerving en andere organisatorische activiteit.

Pacifisme en overige linkse opzieningen

In deze verlagperiode zijn de ontwikkelingen in de sfeer van de radicale jongeren en studenten in samenwerking met de verschillende nusterdiensten verder nauwlettend gevolgd. Afgezien van enkele acties van een min of meer ernstig ordeversterkend karakter, met name te Amsterdam, is het echter tamelijk rustig gebleven.

Voer de huidige "malaise" in deze sfeer kunnen verschillende oorzaken worden aangewezen. Binnen de SVB blijken de tegenstellingen, ondanks een recente poging tot centralisatie, nog steeds onoverkomelijk. De afzijdigheid van de gematigde studentengroeperingen (NSA en ANPS) beperkt de mogelijkheden tot en het effect van radicale acties aanzienlijk. De radicale studenten weten in de praktijk geen weg met het gevoel dat "eenheid van actie" met

arbeiders noodzakelijk is. Door een flexibele houding van de autoriteiten wordt bovendien telkens weer de prikkel tot actie weggenomen.

De SVB zelf wijt de malaise-stemming, blijkens een recentelijk opgestelde analyse van de situatie, aan het feit dat de studenten, hoewel bereid tot actie, niet overtuigd zijn van de waarde en de haalbaarheid van de gestelde doelen en er met name aan twifelen of hun ideeën wel verder zullen dan een hervorming van het huidige onderwijssysteem in het huidige maatschappelijke bestel, d.w.s. in "reformistische" zin.

Toch is er een interessante ontwikkeling aan te wijzen die - opmerkelijk genoeg, maar toevallig - parallel loopt met enkele gebeurtenissen in het buitenland. Doordat enkele gematigde studentengroeperingen de grondraadsverkiezingen hebben geboycot, heeft de SVB de NSR volledig in handen gekregen. Ze heeft ook de Leuvense SVB haar greep op de VVS (de Vlaamse "NSR") versterkt en heeft in West-Duitsland de SDS een interessante machtspositie opgebouwd in de VDS (het Westduitse equivalent van de NSR). In ons land, in België en West-Duitsland raken op deze wijze derhalve de overkoepelende studentenorganisaties in handen van de radicalen.

De NAVO is voor de radicale jongeren en studenten nog steeds een interessant agitatie-object. Mede vanwege het feit dat de kwestie Vietnam voor het moment weinig interessant meer is, zullen anti-NAVO-activiteiten mogelijk nog toenemen.

De Pacifistisch Socialistische Partij heeft in deze verlagperiode drie "open" conferenties georganiseerd over onderwerpen die in linkse kringen momenteel populair zijn, zulks ter voorbereiding op een binnenkort te houden congres, dat in het teken zal staan van de "linkse concentratie". Het succes van deze conferenties schijnt niet beneden de verwachtingen gebleven te zijn. Vooral van de kant van de trotskisten en de SJ, en in het algemeen van de kant van de jongeren, was er veel belangstelling.

Overeenkomstig een idee dat tijdens een van deze conferenties geïntroduceerd werd, zal er vermoedelijk in de loop van dit jaar een politiek centrum voor buitenparlementaire actie worden opgericht, onder leiding van de PSP-senator Boetes.

Overigens valt in de sfeer van de pacifistische groeperingen nog te melden dat het "Comité 1961 voor de Vrede" als zodanig is geliquideerd en opgegaan in de Sjalew-groep, die de laatste tijd sterk in opkomst is.

Rechts-extremisme

In de sfeer van de end-politieke delinquenten en ex-SS-ers ligt de activiteit vrijwel stil. Ook de LOIT schijnt praktisch ter ziele te zijn.

Wel zijn in de afgelopen maanden hier te lande enkele kleine onderafdelingen opgericht van de langer bestaande Vlaamse organisaties "Were Di" en "Verbond van Recht en Orde". Daarnaast is de Partij Nieuw Rechts" gesticht, die zich tot nu toe beperkt tot de uitgifte van het blad "Rechts-On" (oplage 7 à 8000 exemplaren).

Beïnvloeding

In deze verslagperiode is bijzondere aandacht besteed aan de problematiek van de "desinformatie" en "geheime politieke beïnvloeding" van de zijde van de Oosteuropese inlichtingendiensten. De resultaten van een studie over dit onderwerp zijn neergelegd in een uitvoerig rapport.

Suriname en Antillen

a. Suriname

De stakingen en de daarmee gepaard gaande ongeregeldeheden in Suriname hadden in beperkte mate hun weerslag in Nederland. Zo molestteerden op 25 januari extreem nationalistisch georiënteerde Surinaamse studenten uit diverse Nederlandse universiteitssteden de gevolmachtigd minister van Suriname, die te Nijmegen een spreekbeurt vervulde.

Voorts belegden Suriname nationalisten in februari kort na elkaar een tweetal vergaderingen te Amsterdam. Men trachtte tot de oprichting van een organisatie te komen, welke acties in Nederland zou moeten voeren om de stakende landgenoten in het noorderland te steunen. Evenals in het verleden liep ook deze poging om tot een militante organisatie van nationalistische Surinamers in Nederland te komen, door onderlinge naijver van de initiatiefnemers, op niets uit.

b. Antillen

In de situatie onder de Antilliaanse jongeren in ons land is niets van belang gewijzigd.

De goede samenwerking met de VNA werd voortgezet.

Diversen

De criteria voor internering van extremistische elementen in buitengewone omstandigheden werden hersien. Een nieuwe A-lijst wordt samengesteld.

Medewerking werd verleend aan de sanering van een ID-kartotheek, waarbij met het oog op de rechtszekerheid speciale aandacht werd geschonken aan de evaluatie.

Door medewerkers van de afdeling werden, in het kader van door EO georganiseerde cursussen en bijeenkomsten, verschillende onderwerpen behandeld, o.m. de problematiek rond de evaluatie en exploitatie van gegevens.

Personeel

In de verslagperiode werd de afdeling getroffen door het plotseling overlijden van een van haar medewerkers.

Een der sectiechefs werd voor zeven maanden gedetacheerd bij de Veiligheidsdienst Nederlandse Antillen.

Een ambtenaar van de buitendienst mocht na langdurige ziekte zijn werkzaamheden gedeeltelijk hervatten. Met het oog op zijn gezondheid werd hij (voorlopig) belast met lichte administratieve werkzaamheden.

Een aantal nieuwe personeelsleden liep stage bij de afdeling.

SOVJET UNIE

Vertegenwoordiging

Algemeen.

De terugslag van de gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije op de betrekkingen van de Sovjet-vertegenwoordiging met de door haar van belang geachte kringen was in verslagperiode nog duidelijk merkbaar. Ook uit de geringe opkomst van de Westelijke landen op officiële ontvangsten van de Sovjetrussische Ambassade bleek het isolement waarin de vertegenwoordiging tengevolge van die gebeurtenissen was komen te verkeren.

Officiële bezoeken van Nederlandse politici werden niet waargenomen. Een van de Ambassade uitgaande poging tot contact met het partijbestuur van de C.P.N. werd abrupt afgewezen. In Nederlandse journalistieke kringen toonde men zich eveneens terughoudend t.a.v. de Russische vertegenwoordiging. Culturele uitwisseling vond, o.m. tengevolge van het restrictieve beleid ten deze van de Nederlandse overheid, alleen op zeer kleine schaal plaats.

Wel werd het contact tussen vertegenwoordiging en studentenkringen na korte tijd weer hervat. De Sovjet Ambassade ontving een toenemend aantal aanvragen om voorlichtingsmateriaal en werd vele malen verzocht ambtenaren van de Ambassade op bijeenkomsten te laten spreken. Voorts organiseerden enige faculteitsverenigingen groepsreizen naar de Sovjet Unie voor studiedoeleinden.

Het aantal bezoeken van Sovjetrussische delegaties aan Nederland bleef onveranderd groot, met - zoals steeds - als belangrijkste doel de sector van wetenschap en techniek. Dat er echter aan Sovjetzijde weinig bereidheid is technische "know-how" vrij te geven, bleek tijdens het bezoek van een Fokker-delegatie. Dit bezoek werd namelijk voortijdig afgebroken toen de Russische fabriekspoorten gesloten bleven voor de Nederlanders, die tevoren hun Russische gasten, toen dezen in Nederland op bezoek waren, wel degelijk van technische "know-how" hadden laten kennismaken.

Opvallend was wederom de nauwkeurige wijze, waarop Moskou de voor korte of langere tijd in het westen verblijvende Russische correspondenten instrueert - al naar gelang de Sovjet-politiek van het moment - omtrent onderwerpen en teneur van de verslaggeving aan het moederland. Faciliteiten voor oriënterings- en reportagereizen door Nederlanders naar de Sovjet Unie worden door de vertegenwoordiging nog steeds nauwelijks of niet verleend.

Personeelsbestand.

In Rotterdam werd een één man sterke Sovfrakht-vertegenwoordiging gevestigd. De bezetting van het Sovjet-luchtvaartbedrijf Aeroflot te Amsterdam werd met een commercieel medewerker uitgebreid tot drie man.

Daar betrokkenen formeel niet tot de vertegenwoordiging gerekend worden, genieten zij onbeperkte bewegingsvrijheid.

Inlichtingenactiviteiten.

De onder dekmantel van de Russische vertegenwoordiging opererende officieren van het KGB (Comité voor Staatsveiligheid) en de GRU (Militaire Inlichtingendienst) ontplooiden in verslagperiode de gebruikelijke activiteiten op het gebied van het verkrijgen van inlichtingen, politieke beïnvloeding e.d.. De belangstelling blijft toegespitst op enkele voor de Sovjet Unie belangrijke sectoren, t.w.:

- Politiek: De Russische inlichtingenofficieren zetten zonder onderbreking de inspanningen voort om hun contacten onder parlementsleden e.d. zo breed mogelijk uit te bouwen. Aangenomen moet worden, dat zij hierbij beogen steunpunten te verkrijgen voor de politieke beïnvloeding, één van de hoofdtaken van het KGB.
- Wetenschap en techniek : In deze sector toonden de Russische diensten zich onverminderd actief, waarbij gegevens op het gebied der electronica, ditmaal ook op dat van de computer-techniek, een hoge prioriteit hadden.
- Militair: Het verzamelen van informatie m.b.t. de NAVO, met name inzake het AFCENT-hoofdkwartier in Limburg, vormde als altijd een der voornaamste doelen van het KGB en de GRU.

Het is opmerkelijk, dat de invasie van de Sovjet Unie en haar bondgenoten in Tsjecho-Slowakije nauwelijks enige invloed heeft gehad op het operationele optreden van het Russische inlichtingenapparaat. Na een korte periode van afwachten - waarin bestaande operationele contacten overigens normaal werden onderhouden - keerden de verschillende officieren alweer snel terug tot hun oude wijze van werken.

Ook in de Sovjet Unie zelf was het KGB weer actief ten aanzien van Nederlanders, die om zakelijke en toeristische redenen dit land bezochten.

D.D.R.

De Oostduitse Handelsvertegenwoordiging te Amsterdam.

Algemeen

In verslagperiode werd een groot aantal contacten waargenomen tussen medewerkers van de Oostduitse Handelsvertegenwoordiging en Nederlandse politici en journalisten. Beïnvloeding van de publieke opinie ten gunste van de "Anerkennung der D.D.R.", via volksvertegenwoordigers en publiciteitsmedia, is op dit ogenblik duidelijk een der hoofdtaken van enige medewerkers van de Handelsvertegenwoordiging. Onder de Nederlandse contacten bevinden zich niet alleen dissidente communisten, doch voorts leden van de P.S.P. en van Nieuw Links van de P.v.d.A.. Met name het contact tussen de handelsvertegenwoordiging

en de inmiddels tot hoofdbestuurslid van de P.v.d.A. benoemde prominente Nieuw Links-figuur Han Lammers, trok de aandacht. Voorts werd geconstateerd, dat door een lid van de P.S.P. een ontmoeting tot stand werd gebracht tussen een vertegenwoordiger van de Oostduitse handelsmissie en het P.S.P.-Kamerlid Van der Spek.

Daarnaast werden wederom pogingen waargenomen aan Oostduitse zijde om op slinkse wijze te geraken tot een feitelijke erkenning door Nederland. Onder meer werden bij de onderhandelingen inzake een miljoenen-transactie tussen een Nederlands concern en een Oostduits Staatsbedrijf van die zijde eisen gesteld, welke in feite een erkenning zouden inhouden. Daar inwilliging hiervan niet geschiedde, werd de order aan het Nederlandse concern onthouden.

Inlichtingenactiviteiten.

Onder de vele tegen Nederland gerichte activiteiten van de Oostduitse inlichtingendiensten viel met name de militaire inlichtingendienst op. Doelen voor deze dienst waren:

- Militaire periodieken en prospecti van militair-technische apparatuur;
- de vliegvelden Volkel en Valkenburg; enige legerplaatsen en atoomwapendepôts;
- het 1e Legerkorps, de 4e Divisie en AFCENT;
- de Fallex-oefeningen 1968;
- in financiële moeilijkheden verkerende of om enigerlei reden ontevreden zijnde militairen.

Ook de van Oost-Duitsland uit opererende Russische militaire inlichtingendienst poogde gegevens in te winnen over de reorganisatie van het Nederlandse leger en over de 4e Divisie en het 1e Legerkorps.

Overigens trachtte de civiele Oostduitse inlichtingendienst - eveneens in de militaire sector - gegevens te verzamelen. Dit had betrekking op militairen in belangrijke functies en op een burger, woonachtig in de naaste omgeving van een militair object. Voorts hield deze dienst zich bezig met het verzamelen van inlichtingen omtrent onderwerpen als bijvoorbeeld:

- personen, die voor studiedoeleinden of door huwelijk en/of kennissen reeds contact hebben met het Oosten;
- rechtsextreme groeperingen;
- de tegen Moskou gerichte Russische emigrantorganisatie NTS;
- het ultra-centrifuge project;
- de locatie van de gebouwen van de BVD, de BID en de Nederlandse militaire inlichtingendiensten.

Vermeldenswaard is, dat er sterke aanwijzingen bestaan, dat althans een deel van deze inlichtingen door de Oostduitse civiele inlichtingendienst werd verzameld ten behoeve van en op verzoek van de Russische diensten.

De in voorgaand verslag reeds vermelde inspanningen van de Oostduitse militaire dienst tot het verkrijgen van nieuwe medewerkers c.q. agenten, werden ook in de afgelopen periode weer geconstateerd.

Aan Nederlanders, die fotografie - als beroep of hobby - beoefenen, werden aantrekkelijke aanbiedingen gedaan door bureaux of personen in de D.D.R., die voorgeven met fotografie te maken te hebben. Nader contact liep in deze gevallen uit op benaderings- en recruteringspogingen van de Oostduitse militaire dienst.

Deze dienst toont ook nog steeds grote belangstelling voor Nederlanders, die het plan hebben met een Oostduitse te trouwen. Het feit, dat de Oostduitse autoriteiten hiervoor faciliteiten moeten verlenen, o.m. bij het verstrekken van uitreispapieren, doet betrokkenen vrijwel zonder uitzondering in de netten van de Oostduitse inlichtingendiensten terechtkomen.

Voortdurend blijkt dat genoemde diensten bereid zijn risico's te nemen bij hun benaderingspogingen. Toen pogingen om een voor de Oostduitse militaire inlichtingendienst met het oog op zijn functie interessante figuur naar Oost-Berlijn te krijgen niet slaagden, zond men een inlichtingenofficier naar Nederland voor een "zakelijk gesprek" met de betrokkene. Hierbij liep men natuurlijk het risico dat de Nederlandse veiligheidsdiensten tussenbeide zouden komen.

OVERIGE OOSTBLOKLANDEN

Vertegenwoordigingen

Algemeen.

De Tsjechische ambassade bleef geruime tijd onzeker hoe men zich diende op te stellen t.a.v. het onderhouden van contacten met de vertegenwoordigingen van de landen die in augustus 1968 deelnamen aan de inval in Tsjecho-Slowakije. Zoveel mogelijk onthield men zich ervan met vertegenwoordigingen van deze landen contact te hebben. Toen na lange tijd uit Praag de order kwam de betrekkingen met de vertegenwoordigingen van de aanvallende landen te normaliseren, werd hieraan aarzelend gevolg gegeven. Bij vele Tsjechoslowaakse vertegenwoordigers bleef niettemin een aversie bestaan om uitnodigingen van deze Oostblok-partners ter bijwoning van recepties e.d. te aanvaarden.

De beduchtheid van de Tsjechoslowaakse autoriteiten voor publiciteit inzake de verwarde toestand in hun land bleek onmiskenbaar uit de Praagse instructie, van begin oktober 1968, om de afgifte van visa aan Westerse televisie- en radioverslaggevers en journalisten tot een minimum te beperken.

Eén van de gevolgen voor Nederland van de Tsjechische crisis was dat circa 400 tijdelijk in Nederland verblijvende Tsjechen er de voorkeur aan gaven niet - of voorlopig niet - naar hun land terug te keren. Ruim 20 Tsjechoslowaakse academici slaagden erin een passende werkkring te vinden.

De zelfverbranding van te Praag, als protest tegen het Russische optreden in zijn land, had anti-Sovjet demonstraties op verschillende plaatsen in Nederland tot gevolg.

In het kader van de détente tussen Tsjecho-Slowakije en het Westen worden voorbereidselen getroffen voor de overkomst naar Nederland van een Tsjechische delegatie ter sluiting van een verdrag van economische samenwerking tussen beide landen. Een Nederlandse parlementaire delegatie zal binnenkort naar Praag vertrekken. Een bezoek van de Tsjechoslowaakse Minister van Buitenlandse Zaken aan ons land zou binnenkort te verwachten zijn.

Aan de anti-semitische maatregelen in Polen werd door de Nederlandse publiciteitsmedia de nodige aandacht geschonken. Medewerkers van de Poolse vertegenwoordiging tekenden protest aan tegen deze publicaties.

Opvallend was het frequente contact van medewerkers van de onlangs in Nederland gevestigde officiële Bulgaarse vertegenwoordiging met Russische diplomaten. Voorts werd de assistent van de Bulgaarse Handelsraad vaak gesignaleerd in gezelschap van de militaire attaché's van de Sovjet Unie en Polen.

Een poging van de Hongaarse Ambassadeur om tot een ontmoeting te komen met ex-C.P.N.-voorzitter Paul de Groot strandde op gebrek aan medewerking van laatstgenoemde.

Medewerkers van de Roemeense, Joegoslavische, Bulgaarse en Poolse vertegenwoordiging waren aanwezig op het in maart jl. gehouden P.v.d.A.-congres.

Personeelsbestand.

De vestiging van een officiële Bulgaarse vertegenwoordiging in Nederland kreeg haar beslag in november jl.. De Bulgaarse Ambassadeur voor de Benelux-landen - met standplaats Brussel - betrok inmiddels zijn post. De kleine staf, bestaande uit twee Bulgaren, welke tot dusverre in Nederland de Bulgaarse handelsbelangen vertegenwoordigde, verliet ons land. Een nieuwe staf, bestaande uit acht personen, heeft zich inmiddels hier ter stede gevestigd. Te Amsterdam kwam de vestiging tot stand van een vertegenwoordiging van de Bulgaarse luchtvaartmaatschappij "Balkan" met twee medewerkers en van het Bulgaarse Staatsreisbureau met één medewerker.

De Joegoslavische Ambassadeur keerde voorgoed naar zijn land terug. Zijn opvolger, , is inmiddels in Nederland gearriveerd.

Bij de Tsjechoslowaakse vertegenwoordiging zal een aantal vertrekkende medewerkers van de handelsafdeling mogelijk niet meer vervangen worden. Een en ander houdt naar alle waarschijnlijkheid verband met een gewijzigde aanpak van de buitenlandse handel door de Tsjechoslowaakse autoriteiten. In de toekomst zullen de Tsjechoslowaakse staatsbedrijven hun belangen in het buitenland rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van het Ministerie van Buitenlandse Handel, behartigen.

Inlichtingenactiviteiten.

Volgens gegevens uit welingelichte bron zou 42% van het personeel van de Tsjechische staatsveiligheidsdienst bestaan uit min of meer liberale "Dubcek-aanhangers", 33% uit "Novotny-aanhangers" en 25% uit zgn. "neutralen".

Opmerkelijk is dat de politieke ontwikkelingen in Tsjechoslowakije tot op heden geen invloed hebben gehad op de tegen het buitenland gerichte spionage van de Tsjechische inlichtingendiensten. Doelen en werkwijze daarvan bleven onveranderd.

Ook de activiteiten van de inlichtingendiensten der overige Oostbloklanden weken niet af van het gebruikelijke patroon.

Wat de belangstelling van de inlichtingen-officieren van de overige Oostbloklanden aangaat, werd het volgende opgemerkt:

- Politiek: De eerste secretaris van de Poolse Ambassade, medewerker van de Poolse Staatsveiligheidsdienst, toonde zich zeer actief

- Wetenschap en techniek : Er bleek, evenals bij de Russische inlichtingen-officieren, grote belangstelling te bestaan voor de sectoren electronica en meet- en regelapparatuur.

- Emigranten: De intensieve belangstelling van de Poolse vertegenwoordiging voor de op Warschau georiënteerde Poolse emigrantenvereniging Z.P.H. te Heerlen - waarop reeds in het voorgaande overzicht de aandacht werd gevestigd - bleek ditmaal uit het feit, dat bij de viering van het 45-jarig bestaan van deze vereniging drie Poolse vertegenwoordigers, onder wie de Militaire Attaché, aanwezig waren.

- Militair: De aanwezigheid van de Poolse Militaire Attaché op vermelde bijeenkomst toont wederom aan, dat de inlichtingenofficieren van de Oostbloklanden geen gelegenheid voorbij laten gaan om zich in Zuid-Limburg op te houden. Men is er voortdurend - in samenwerking met de Russische collegae - op uit, steunpunten te zoeken voor het verkrijgen van informatie omtrent de militaire objecten in dit gebied, waarvan AFCENT uiteraard de belangrijkste is.

CHINESE VOLKSREPUBLIC

Vertegenwoordiging

Op 24 januari 1969 vluchtte de Chinese Zaakgelastigde a.i. LIAO Ho-shu uit de Chinese Vertegenwoordiging. Op het Hoofdbureau van Politie alhier verzocht hij om bijstand, zeggende, dat hij zich bedreigd achtte omdat hij door het overige personeel van de legatie gewantrouwd werd.

LIAO Ho-shu heeft politiek asiel in de Verenigde Staten aangevraagd en verkregen.

Deze defectie is van bijzondere betekenis, daar LIAO Ho-shu - 2e secretaris en fungerend Zaakgelastigde - de hoogstgeplaatste Chinese functionaris is, die tot dusverre naar het Westen overliep.

Op 21 februari jl. vertrok de attaché naar de Chinese Volksrepubliek. De houding die deze jegens LIAO Ho-shu innam was volgens diens verklaring een van de redenen tot zijn defectie. is tot op heden niet teruggekeerd.

Mogelijk als gevolg van de defectie van de Zaakgelastigde, was het contact van de vertegenwoordiging met de Belgische en Luxemburgse Vriendschapsverenigingen in de afgelopen maanden minder frequent.

De Chinese diplomatieke missie continueert de relaties met de leiders der gemeenschap van Overzee-Chinezen in Nederland. De belangstelling is speciaal gericht op de Chinese Vereniging "OU HAI" te Amsterdam, waar men doende is een nieuw bestuur samen te stellen en waarbij de Chinese Vertegenwoordiging haar invloed aanwendt om de jongere generatie daarvan deel uit te laten maken.

De contacten van de Chinese Legatie met de Afrikaanse studenten duren voort. Waargenomen werd, dat nu ook studenten uit Biafra door de vertegenwoordiging worden voorzien van propaganda-materiaal, films etc..

De Nederlandse Zakenwereld betoont weer interesse voor de Canton-fair. De benodigde visa worden door de Chinese Vertegenwoordiging echter slechts verstrekt op vertoon van een officiële uitnodiging uit Canton.

Personeelsbestand.

Na de defectie van de Zaakgelastigde a.i. en het vertrek van de attaché naar China, bestaat de staf van de Chinese Vertegenwoordiging momenteel uit negen man. Daarvan maken slechts twee diplomaten, die in feite handelsfunctionarissen zijn, deel uit.

CUBA

Vertegenwoordiging

Algemeen.

De Cubaanse Ambassade onderhoudt nauwe relaties met leden van het Nederlandse "Comité van Solidariteit met Cuba", o.m. met de voorzitter van dit Comité,

In oktober 1961 was de Cubaanse diplomaat , een medewerker van de Cubaanse inlichtingendienst, enige dagen de gast van de Cubaanse Ambassade. , die steeds in gezelschap vertoefde van de Cubaanse Handelsraad (te wiens aanzien vage aanwijzingen bestaan dat deze in verbinding staat met de Cubaanse inlichtingendienst), zocht gedurende zijn kort verblijf alhier, via een Nederlandse journalist, contact met een bestuurslid van het "Comité van Solidariteit met Cuba". Dit bestuurslid verbleef in 1961 enige tijd op Cuba.

De Cubaanse Handelsraad bewoog zich gedurende verslagperiode niet slechts op het terrein van de handel; hij had veelvuldig contact met een jonge revolutionaire Surinamer, die voor studie in Nederland vertoeft en hij gaf meermalen acte de présence op bijeenkomsten, georganiseerd ten gunste van de leiders der Cubaanse revolutie door "politiek progressieve" Nederlanders.

Personeelsbestand

In november 1968 werd de personeelssterkte van de Ambassade uitgebreid met een ambassaderaad, ter assistentie van Ambassadeur , de huidige deken van het diplomatieke korps.

Bovengenoemde Handelsraad werd in maart jl. naar andere bestemming geroepen en heeft Nederland inmiddels verlaten.

MIDDEN-OOSTEN

De terreuracties, gericht tegen vliegtuigen van de Israëliische luchtvaartmaatschappij El Al, waren aanleiding om aandacht te schenken aan mogelijke soortgelijke activiteiten in Nederland. Deze zouden verwacht kunnen worden van Palestijnse verzetsorganisaties, met name van de kant van El Fatah. Voorts moet er rekening mee worden gehouden dat El Fatah tracht aanhangers of vrijwilligers in West-Europa te werven. Buitenlandse zusterdiensten berichtten omtrent dergelijke activiteiten. Deze zouden ook in Nederland worden ontwikkeld.

P A N O R A M A

Afd. D. (oktober 1968 - maart 1969).

Algemeen.

De Commissie Veiligheidsonderzoek Vertrouwensfuncties Rijksoverheid, waarin het hoofd en een ambtenaar van de afdeling benoemd zijn, vergaderde in de verslagperiode 11 maal. Een tussentijds rapport is in voorbereiding, voornamelijk in verband met de behandeling van art. 97 b ARAR.

Het hoofd van de sectie Overheidsbeveiliging nam deel aan een tweede vergadering van de NATO-werkgroep, die de herziening van het NATO-beveiligingsvoorschrift voorbereidt. Een concept kwam gereed en werd aangeboden aan het NATO Security Committee.

Het hoofd van de afdeling nam deel aan een vergadering van het NATO Security Committee, waarop o.a. het concept voor het nieuwe NATO-beveiligingsvoorschrift werd behandeld, en aan een tweetal bijeenkomsten van de internationale werkgroep, belast met het opstellen van een beveiligingsovereenkomst en een beveiligingsvoorschrift voor EUROCONTROL.

De werkgroep NATO/WEU-beveiliging, bestaande uit vertegenwoordigers van de militaire inlichtingendiensten en de BVD, besteedde veel aandacht aan het opstellen van de Nederlandse uitvoeringsregels van de ATOMAL-overeenkomsten.

Gebieden van beveiliging.

De jaarlijkse NATO/WEU-inspecties werden uitgevoerd bij de Permanente Nederlandse Vertegenwoordiging bij de Noord-Atlantische Raad te Brussel, het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, de Verbindingsdienst van de PTT en het RVO/TNO.

De COSMIC-registry bij het eigen ministerie werd opgeheven.

Een tweetal ministeries, waarbij het aantal COSMIC-deelnemers in verhouding tot het aantal in de laatste jaren ontvangen COSMIC-stukken te groot leek, zal op dsn. aandrang het aantal dier deelnemers beperken.

Rapporten werden ingediend over de vermissing van een aantal COSMIC-documenten bij de Permanente Nederlandse Vertegenwoordiging bij de Noord Atlantische Raad te Brussel.

I.v.m. de beveiligingsconsequenties van de tussen Nederland, West-Duitsland en Engeland gesloten overeenkomst inzake het ultracentrifuge-project vonden besprekingen plaats met het Reactor Centrum Nederland, het Ministerie van Economische Zaken, het Bureau Atoemzaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de N.V. Philips.

Een hoofdambtenaar van de afdeling woonde in januari 1969 een in Bonn gehouden bespreking over de ontwerp-beveiligingsovereenkomst, opgesteld door de Engelse delegatie, bij.

Beveiligingspraktijk.

Aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken werd assistentie verleend bij de beveiliging van een in oktober gehouden meerdaagse conferentie van de Atlantic Policy Advisory Group, waarop TOP SECRET-zaken werden besproken.

I.v.m. de komende verhuizing van het Kabinet van de Minister-President en een deel van de Rijksvoorlichtingsdienst naar het Binnenhof 20, werden de consequenties voor de beveiliging in beschouwing genomen

In samenwerking met het hoofd van de Technische Dienst werd het Nationaal Lucht- en Ruimtevaart Laboratorium geadviseerd met betrekking tot de beveiliging van een in september bij dit Laboratorium te houden vergadering van de Advisory Group Aeronautical Research Development.

Inwendige Veiligheid.

De Commissie Bescherming Gasbedrijven, in welke commissie een hoofdamtenaar van de afdeling zitting heeft, vergaderde tweemaal. De commissie heeft i.v.m. de nieuwe gassituatie in Nederland een herwaardering van vitale bedrijven opgesteld, waarover een voorstel aan de betrokken Ministers zal worden voorgelegd.

Emigratie.

Het aantal aanvragen in verband met emigratie nam in vergelijking met de overeenkomstige periode van 1967/1968 met ruim 25% af.

In maart 1969 werd van de betrokken Amerikaanse instantie bericht ontvangen dat, behoudens in incidentele gevallen, geen verzoeken meer zullen worden gedaan om naslag in de documentatie van de Dienst i.v.m. te verlenen visa aan bezoekers van de Verenigde Staten van N.Amerika.

Voorlichting en Instructie.

In november 1968 vond een der periodieke bijeenkomsten met de beveiligingsambtenaren van de ministeries plaats.

Aan adspirant-ambtenaren van de Buitenlandse Dienst en aan nieuw benoemde Luchtmacht attaché's werd de gebruikelijke beveiligingsvoorlichting gegeven.

Met medewerking van de afdeling C werd aan een aantal daarvoor in aanmerking komende beveiligingsfunctionarissen van bedrijven voorlichting gegeven i.v.m. door hen te voeren sgn. debriefingsgesprekken met personeelsleden, die van een verblijf in een land met een communistisch regime zijn teruggekeerd.

29-4-1969.

PANORAMA van 1 oktober 1968 t/m 31 maart 1969.
*****

AFDELING E.
*****

Sectie EJ.

Door veelvuldig overleg op werkniveau tussen telken en uitwerkers enerzijds en medewerkers van de operationele en bewerkende secties van de afdeling C anderszijds, is de doelmatigheid van het EJ₁ werk merkbaar toegenomen.

Sectie EO.

De reglementaire cursussen (B, D5, D6) werden gehouden. Daarenboven inleidingscursussen voor nieuw aangenomen lager personeel, terwijl de gebruikelijke medewerking is verleend aan cursussen, uitgaande van opleidingsinstituten van politie- en krijgsmachtdelen.

Sectie E IX.

Geen bijzonderheden.

Sectie E XIII.

Met betrekking tot de uitvoering van dynamische observatieacties is een werkschema gemaakt waarin duidelijke voorwaarden zijn gesteld voor de inschakeling van het volgapparaat. Gezocht wordt naar een meer gericht optreden waarbij met meer verfijndere methodieken kan worden gewerkt. Speciaal t.a.v. Oosteuropese inlichtingen functionarissen is het zaak slechts dan in het veld te komen als een zorgvuldig gecamoufleerd en kort optreden mogelijk is.

1 april 1969.

Panorama 1 oktober 1968 tot 1 april 1969

AGD
---

1. Algemeen

Een aanvang werd gemaakt met een studie of de documentatie van de dienst nog doelmatiger en meer gericht kan worden opgezet. Hieraan ligt ten grondslag de gedachte dat de documentatie zo beperkt mogelijk dient te worden gehouden. Voorkomen dient nl. te worden dat de groeiende afdeling vertoont ten koste zou gaan van de informatieverwerking.

2. Personeel

Een voorstel betreffende het promotiebeleid van medewerkers van de centrale cartotheek werd door de afdeling FZ van het ministerie niet acceptabel geacht.

De werving van personeel voor de afdeling, in het bijzonder ter vervulling van vacatures op middelbaar administratief niveau, verliep uiterst moeizaam.

3. Administratieve zaken

Op verzoek van het ministerie werd een onderzoek ingesteld in de delen van het voormalige Nefis-archief die in 1959 van het Bureau Antecedentenonderzoek van het Ministerie van Zaken Overzee werden overgenomen. Doel daarvan was na te gaan of in dit archief gegevens over oorlogsmisdaden bedreven door Nederlandse militairen in Indonesië aanwezig waren. Het onderzoek dat werd ingesteld door een voormalig medewerker van de Dienst, die goed op de hoogte is van Indonésische aangelegenheden, leverde slechts weinig relevante gegevens op. Van de diensten van de vermelde ex-medewerker wordt thans gebruik gemaakt om deze archiefbestanddelen te saneren.

Met de Koninklijke Marechaussee werd overeenstemming bereikt over het gebruik door de Grensveiligheidsdienst van door de Dienst ontworpen formulieren voor het rapporteren van grenspassages van Nederlanders die in het besit zijn van visa voor communistische landen. Verwacht mag worden dat de verwerking van deze massale informatie-stroom hierdoor aanmerkelijk zal worden vereenvoudigd.

Een vrouwelijke medewerker van de centrale cartotheek zag een door haar ingezonden idee beloond met f 225,--.

Afdeling Personeelszaken:

Personeelsbeheer.

In de verslagperiode zijn drie personeelsleden op nog jonge leeftijd overleden:

de heer , 50 jaar, Contactambtenaar B;
de heer , 51 jaar, Contactambtenaar A;
de heer , 50 jaar, Ambtenaar A 2e klasse.

In het afgelopen tijdvak hebben 14 personeelsleden de Dienst verlaten, waarvan 6 wegens het bereiken van de uitheringagerechtigde leeftijd (1 hogere, 3 middelbare en 2 lagere ambtenaren) en 8 op eigen verzoek (w.o. 5 vrouwelijke medewerkers, waarvan 2 typistes).

In dienst zijn getreden 16 personeelsleden, waaronder 6 stagiaires met een middelbare opleiding en 2 typistes.

Van deze 16 personen zijn er 10 aangetrokken door bemiddeling van reeds in dienst zijnde personeelsleden, 2 na een persoonlijke aanmelding en 4 door in 11 verschillende dagbladen geplaatste advertenties.

Ondanks herhaalde pogingen is het nog steeds niet gelukt om in verband met toekomstige mutaties een bekwaam (jong) jurist aan te trekken.

Aan 1 hoofdambtenaar en 3 middelbare ambtenaren is op grond van de 5%-nietkostenregeling een tegemoetkoming in nietkosten toegekend.

Commissie van Overleg.

Vond ook weer in de onderhavige periode het overleg voornamelijk in de informele sfeer plaats, op 3 maart jl. van de voltallige Commissie van Overleg bijeen.

Naast de afdoening van de toevoren informeel besproken en geregelde onderwerpen had deze vergadering ten doel enkele andere aangelegenheden terstond in beschouwing te nemen.

Het betrof hier met name de vraag hoe op korte termijn ook voor de personeelsleden van het beveiligingskorps de vijf-daagse werkweek zou kunnen worden gerealiseerd, en voorts de consequenties die voor het eigen overleginstituut moeten voortvloeien uit de wijziging van Hoofdstuk XI van het ARAR.

Personeelszorg en Organisatie.

De beide in 1968 aangetrokken personeelsconsulenten kwamen - na voltooiing van hun stage - bij de aanvang van het nieuwe jaar voor de sectie beschikbaar.

Het inwerken van één hunner endervindt vertraging in verband met noodzakelijk gebleken assistentie bij de personeelswerving.

De objecten waaraan de Dienst haar aandacht wijdt, nemen in omvang toe en zijn aan verandering onderhevig. Om de hieruit voortvloeiende werkzaamheden met een gelijk-blijvend personeelbestand de kans te blijven zijn voort-durend aanpassingen in de organisatie en efficiency-maatregelen nodig. O.m. als gevolg hiervan vormen de sectietaken functiebeschrijving en -waardering een zware last.

Het menterschap en de begeleiding van stagiaires kwam in de verslagperiode geheel voor rekening van de sectie.

Per ultime maart 1969 volgden 11 medewerkers een stage.

De voorbereiding van de tijdige en adequate opvolging van leidinggevende en staffunctionarissen vergde veel tijd en zal - getoet op de leeftijdsopbouw van deze categorie van ambtenaren - in de komende jaren grote aandacht blijven vragen.

Sociaal Fonds.

Het bestuur van het Sociaal Fonds kwam in de verslagperiode normaal bijeen.

Behandeld werden vijftien gevallen, waarmede, voor zover het beroep op het Fonds acceptabel werd bevonden, in totaal een bedrag van f 8.245,- op f 700,- na in de vorm van rentelose leningen - was genee'd.

Het aantal contribuanten op 31 maart 1969 bedroeg 493 (484).

Maatschappelijk Werk.

In de verslagperiode was de maatschappelijk werker wegens ziekte uitgeschakeld van 21 oktober 1968 tot 15 januari 1969.

Na deze periode werden plus minus 60 cliënten te woord gestaan. Een aantal personeelsleden wendde zich nog tot haar met huisvestingsproblemen die, voor zover mogelijk, werden doorgegeven aan de heer van het Centraal Bureau Spreiding Rijkdienst.

Mej. heeft in februari 1969 haar werkzaamheden als ziekenbezoekster definitief beëindigd. Geleidelijk zullen deze bezoeken weer door de maatschappelijk werker worden uitgevoerd.

PANORAMA PERIODE
1-10-1968 - 31-3-1969

Afdeling Financiën en Inwendige Dienst.

Begroting

Het begrotingsvoorstel voor het jaar 1970 werd op 27 maart 1969 ingediend. Voor 1969 is een besetting van 621 man toegestaan. Het voorstel voor 1970 is eveneens op 621 man gebaseerd.

Voor Geheime Uitgaven is in verband met kostenstijgingen gerekend met een verhoging van f 100.000,-- tot f 1.300.000,--

Het dienstjaar 1967 werd afgesloten. De uitgaven bleven, afgezien van de kosten van loonstijgingen, binnen de toegewezen bedragen.

Spaarsaldi

De spaarsaldi over het jaar 1964 werden met de rente en de premieën uitbetaald.

Vervoer

Het aantal vervoersbeambten werd teruggebracht van 17 tot 16 man.

De mogelijkheid daartoe ontstond doordat één hunner per 1 november 1968 de Dienst verliet i.v.m. het bereiken van de 60-jarige leeftijd.

Voorts werd het aantal vervoersbeambten dat bij deze afdeling was ingedeeld - 12 van de 16 - met één verminderd door overplaatsing van deze functionaris naar de afdeling E.

Waarvesting

Voor stalling van enkele auto's werd de beschikking verkregen over een deel van de garage in de Kamerstraat, die thans in gebruik is voor het departementale autopark. De Rijkgebouwendienst is deende in dit verband enige voorzieningen te treffen.

Het pand J.v.Oldenbarneveldtlaan 53, dat als garage bij het Min. van Landbouw in gebruik was, is vrijgekomen. Dit pand is enige jaren geleden aan deze Dienst toegesegd en is zelfs ten dele reeds bij deze Dienst in gebruik.

Van de zijde van de Rijkgebouwendienst zijn thans echter bezwaren opgekomen en dit pand in bruikbare staat aan deze Dienst ter beschikking te stellen.

Er zijn intussen door de Rijkgebouwendienst wel kostenramingen gemaakt. Op dit moment is echter nog niet bekend of restauratie te onze behoefte zal plaatsvinden.

Voer de sectie BGA, die thans in Amsterdam in een huurpand is gehuisvest, is huisvesting verkregen in een pand, dat door de Rijkspolitie in gebruik zal worden genomen. Verwacht wordt dat de betreffende ruimte eind juli a.s. zal kunnen worden betrekken.

Foto- en
Reprografie

Gedurende de verslagperiode werd het in gebruik zijnde Xerox-copieerapparaat vervangen door een moderner en sneller apparaat (Xerox 3600).

Van het Ministerie van Economische Zaken kon een in goede staat verkerende effectmachine (Rotaprint R 40) en een s.g. transferapparaat voor de vervaardiging van metalen effectmasters worden verkregen.

Een en ander werd geregeld in samenwerking met de Rijkskantoor Machine Centrale.